

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ
ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΝΩΓΕΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 10

Τιμή Φυλλίου

10 λεπτά 10

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
—ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ—

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 Οκτωβρίου 1903

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμων αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 63

ΜΥΘΟΙ ΣΑΤΥΡΙΚΟΙ

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Κάτω από μια κολοκυθιά σαν κρυψιά μεγάλη,
βροσίζαν της καυκάας τους ξυλόσοφοι διακάλοι·
και γάιρονταν τόν ίσκιό της, μή και τήν άκκοπιά
κι' άναχράζαν κ' έλεγαν πως δι φοβοῦνται πειά
του Ναστροχόη το παθημα και τή σοφή του σιέψη
άπίνου τους ανέλπιστα νάρθη και ν' έληθέψη.
Κ' ή άμοιρη κολοκυθιά, σ' στρίγγλα ετονερή,
πού των παιδιών σ' άνάγεια νά πνίξη δι μπορεί,
τόσον τρανά άγναντεύοντας σπανά κεφάλια γύρα,
γιά κολοκυθία τ' άκρεψέ, γενιά δική της στείρα,
και λέει: «Γελάτε-καλύτε με, κολοκυθόπαιδιά μου,
πού νά σ'ε πιάσω δι μπορώ και νά σ'ε σπάζω χίμου.»

25 του Σεπτεμβρίου 1903

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

—ΕΝΑ ΕΡΓΟΝ

Κ' ΕΝΑ ΚΟΙΝΟΝ

«...Δε θέ με νοιάσει αν ή Μόδα
θειήσκει άθριο νά με σγκιώσει
εις τούς αύρανοῦς όπως δι με-
νιάσει, όταν τήν άνοιξη, νόμισε,
πως μέρριζε τ'ά Τάοταρα. Γιατί
ή Τέχνη μου είναι ζωή σέ μένα.
'Ο κόσμος πού περνάει γύρω
μου, δι,τι κι' αν κάνει, κοπέλι
της γίνεται.»

(Πρόλογος στοῦς «Κούρλους»
Νοέμβριος τοῦ 1896).

Ένα δράμα τοῦ Καμπύση ἐπαίχτηκε στό
θέατρο. Κι ὁ κόσμος δέν ἔφυγε κι' ὁ κόσμος
δέν ἐγέλασε. Τάκουσαν μάλιστα μέ προσοχή.
Οἱ περισσότεροι καί τ'όνοιασαν. Ἀδιάφορο ἂν
βρέθηκαν καί μερικοί πού τόκριναν τ'ό δράμα
γι' ἀνούσιο, κι' ἄλλοι πού τό εἶπαν ἀνήθικο.
Κι' ὀργόντα στοῦς ἑκατό νά εἶτανε οἱ τελευ-
ταῖοι, κακό νά κάνουν δέν μπορούσανε. Ἀρκεῖ
πού βρέθηκαν εἰκοσι νά ἐνθουσιαστοῦν. Κ' οἱ
εἰκοσι αὐτοί, ἀρκετοί εἶναι γιά σήμερα. Θά
γίνουν σαράντα αὐριο. Καί μέ τόν καιρό θά
τραβήξουν κι' ἄλλους μέ τό μέρος τους. Κ' ἔτσι
σιγά σιγά θά σχηματιστῇ ἕνα κοινό πού θά

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΔΟΥΓΚΑΝΙΣΤΗΣ

ζητήση τήν Ἀλήθεια καί στό θέατρο καί σέ
κάθε ἄλλη ἐκδήλωσι τῆς Ζωῆς.

Αὐτό τό κοινό ἐζήτησε κι' ὁ Καμπύσης
μαζί μέ τούς λίγους ἀκόμη ἀληθινούς τεχνί-
τες, νά δημιουργήσῃ ἐδῶ, στὸν τόπο τῶν εὐκό-
λων βριαμβῶν καί τῶν τενεκεδένιων ἀξιών.
Καί γι' αὐτό παραγωνίστηκε τόσο ἐλεεινά
καί γι' αὐτό ἐχλευάστηκε τόσο ἀδιάντροπα καί
γι' αὐτό κατέθηκε τόσο νωρίς στὸν τάφο μ'

ἕνα πικρὸ χαμόγελο στὰ χεῖλια του—ὄχι χα-
μόγελο παραπόνου γιά τὴ παραγνώρισι, ἀλλὰ
χαμόγελο οἰκτου, πού γεννάει ἡ συναίσθησι
τῆς ὑπεροχῆς, γιά τοῦς ταπεινοῦς.

Ὁ κόσμος πού περνάει γύρω μου, δι,τι κι'
ἂν κάνει κοπέλι τῆς Τέχνης, κοπέλι τῆς Ἀ-
λήθειας, γίνεται. Τί κι' ἂν γελάῃ; Τί κι' ἂν
ὀργιάζῃ γύρω τῆς; Τί κι' ἂν τὴν πετρεβο-
λάῃ ἀκόμα; Θά σκλαβωθῇ μιὰ μέρα. Κο-

πέλι της θα γίνη. Την κυρά της θα προσκυνήση σ' αυτήν.

Για να φέρουν στην ημέρ' αυτή, πόσοι και πόσοι δε συντρέθουνται, πόσοι δε μαραζώνουν, πόσοι δὲ αφήνουν τὴ ζωὴ μετ' τὴ ψυχὴ τους βουτηγμένη στὴς ἀπελπισιὰς τὸ φαρμάκι, ὅχι ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ ζήσουν αὐτοί, ἀλλὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ κάνουν τοὺς συγχρόνους τους νὰ ζήσουν;

Μὰ ἡ ημέρ' αὐτὴ ἔρχεται. Καὶ γιὰ τὸν Καμπύττ, ἀρχίζει νὰ γλυκοροδίζει. Κι' ἀρχίζει νὰ γλυκοροδίζει πολὺ νωρίς, ὅσο δὲν τὸ περίμενε κι' ὁ ἴδιος δταν προφήτευε πὼς μπορεῖ ἡ Μόδα μιὰ μέρα νὰ τὸν σηκώσῃ στὸν Οὐρανό.

* *

Ἐνα δράμα τοῦ ἐπαίχτηκε. Θὰ παίχτῃ, λένε, καὶ δεύτερο. Κι' ὁ Καμπύττς ἔτσι περνάει σιγὰ σιγὰ τὴ Μόδα κι' αὐτός. Ἀρχίζει μ' ἄλλους λόγους νὰ ικανοποιῇ τὰ γούστα τοῦ κοινῷ, νὰ τραβάῃ παράδες στὰ ταμεία τῶν θεάτρων.

Ἔως προχτὲς μᾶς ἐφώναζε ἡ Ρουτίνα πὼς ὁ Καμπύττς δὲ διαβάζεται. Ἀπὸ προχτὲς παραδέχτηκε πὼς εἴμπορεῖ κι' ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἀκόμα ν' ἀκουστῇ. Ἀρχισε νὰ ὑποχωρῇ ἡ Ρουτίνα. Νὰ τὸν ἀναγνωρίζῃ. Καλὸ κι' αὐτό. Κι' ἔτσι ὁ Καμπύττς μπαίνει στὴ μεγάλη κυκλοφορία, τοῦ ὄχλου τῶν γραμμάτων, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ πρώτη ἐμφάνισι τοῦ εἶχε καταλάβει μιὰ ἀπὸ τίς πιδ τιμητικὲς θέσεις στὴν μικρὴ κυκλοφορία, τῶν ἐκλεχτῶν.

Δὲν τὸ λογαριάζω γιὰ θρίαμβό τοῦ ποῦ παραστάθηκε ἕνα δράμα τοῦ καὶ δὲν ἐσφυρίχτηκε. Τὸ σημειῶνω μοναχὰ γιὰ γεγονός. Γιατὶ τὸ παραδέχομαι κι' ἐγώ, καθὼς τὸ παραδέχονται καὶ ὅσοι ἄλλοι, πὼς δὲν ἤρθε ἀκόμα ἡ στιγμή, ποὺ ἡμπερεῖ καὶ νάργῃ πολὺ ἀκόμα—πὼς δὲν ἤρθε ἡ στιγμή ποῦ ἀναγνωρίστηκε τὸ ἔργο, ποὺ ἐπάσκιζε λυσασμένα πολεμῶντας κάθε πρόληψι, νὰ δημιουργήσῃ ὁ ἀμείλιχτος γκρεμιστὴς τῶν εἰδώλων καὶ ὁ μεγαλόφωνος τῆς Ἀλήθειας διαλαλητὴς. Τὸ ἔργο τοῦ βάσι εἶχε τὴ Ζωὴ καὶ τὴν Ἀλήθεια. Κ' ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀλήθεια δὲν ξεπροβαλάν ἀκόμα στὸν φοβιότοπο αὐτὸν τῆς Ψευτιᾶς.

* *

Οἱ καρικατοῦρες τοῦ ποῦ ἄφησε ἀπὸ πίσω τοῦ, οἱ καρικατοῦρες τοῦ ποῦ ἰδρώνουν καὶ ἰδρώνουν νὰ μᾶς κάνουν νὰ πιστέψουμε πὼς συνεχίζουν τὸ ἔργο τοῦ μετ' τὸ νὰ ξεφωνίζουν κάθε ὥρα καὶ στιγμή, στὰ καλά καθούμενα καὶ δίχως ἀφορμὴ, τὰ δνόματα τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Νίτσε καὶ τοῦ Σαίξπηρ—οἱ καρικατοῦρες τοῦ ποῦ ἀναμασσῶνε τὰ λόγια ποῦ ἄκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ, δίχως νὰ τὰ νοιώθουν καὶ δίχως νὰ τὰ αἰσθάνονται, ὅπως τάνιωθε κι' ὅπως τὰ αἰσθάνωνταν ἐκεῖνος, δὲν εἶναι—κι' ἂς ποζάρουν γιὰ διάδοχοί τοῦ!—οἱ σιδερόφραχτοι ἱππότες ποῦ θὰ χτυπήσουν τὴ ψευτιά καὶ τὴ σαπίλα—μετ' τὴν ψευτιά καὶ μετ' τὴ σαπίλα τους.

Μόνον ἕνας ἄλλος Καμπύττς θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκεῖνο ποῦ ἄρχισε ὁ Καμπύττς. Θάργῃ ὅμως νὰ ξαναφανῇ κ' ἕνας δεύτερος πολεμιστὴς μετ' τὴν θετικὴ μὀρφωσι, μετ' τὴν βαθεῖα ἀντίληψι τῆς Τέχνης, μετ' τέτοιο χαρακτήρα ἀλύγιστο.

Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο κακό, ποῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔκανε. Δὲν ἄφησε διαδόχους κι' ἄφησε καρικατοῦρες τοῦ.

Ὁ Καμπύττς δὲν εἶπε τὸν Ψυχάρη ἀγγράμματ' οὔτε τὸν Παλαμᾶ μωρό. Τὶς ἐπολέμησε παληχαρίσια τίς δυὸ αὐτὲς κορυφὲς τῶν γραμμάτων, γιὰτὶ ἐπίστευε

πὼς πρέπει νὰ χτυπηθοῦν, γιὰ νὰ μὴν ἀπλωθῇ ἡ ἐπίδρασί τους, ποῦ τὴν θαρρεῖσε ὀλεθρία. Ἀδιάφορο ἂν εἶχε ἄδικο. Ἡ ἐπίθεσί τοῦ δὲν ἐβγήκε ἀπὸ τὴν ἐπίδειξι, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πεποίθησι. Κ' ἡ πεποίθησι, ὅσο στραβὴ κι' ἂν εἶναι, εἶναι πάντα σεβαστὴ.

Μᾶς ἐδειξαν καμμιὰ τέτοια πεποίθησι μετ' τὰ ξεφωνητὰ τους οἱ καρικατοῦρες τοῦ;

* *

Δὲν θὰ κρίνω τὸ ἔργο τοῦ Καμπύττς ἐδῶ. Εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους—καὶ τὸ φωνάζω μετ' περηφάνεια—ποῦ τὸν ἐλάτρευαν ὡς φίλο, ποῦ τὸν ἐθαύμασαν ὡς Τεχνίτη, ποῦ τὸν ἀναγνώρισαν ὡς Διδάσκαλο. Αὐτοὶ δὲν κρίνουν. Αὐτοὶ κλαῖνε μοναχὰ τὸν πεθαμένο φίλο τους καὶ καίνε τὸ θαυμασμό τους γιὰ θυμίαμα στὴ μνήμη τοῦ Τεχνίτη καὶ τοῦ Διδασκάλου τους.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶμαι κι' ἐγώ. Κι' ἂν ἀποτολμᾶω σήμερα νὰ γράξω μετ' τὰ βέβηλα λόγια μου τὴ μνήμη τοῦ, τὸ κάνω ἀπὸ τὴ χαρὰ ποῦ νοιώθω νὰ πλώνεται στὴ ψυχὴ μου, γιὰτὶ ἀκούω τὸ πρῶτο σάλπισμα τῆς ὑποχωρήσεως, γιὰτὶ ἀκούω τὸν κόσμον νὰ λέγῃ τὸνομά τοῦ σήμερα χωρὶς νὰ γελάῃ, μετ' κάποιο σεβασμό, ἔστω κι' ἀσυναίσθητο.

Τὸν χειροκρότησαν τόσοι τρεῖς βραδιὲς στὴν σειρὰν στὸ θέατρο χωρὶς νὰ τὸν καλονοιώθουν, ὥστε ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν χειροκροτήσῃ κι' ἕνας ποῦ τὸν ἐνοιώτε, ποῦ τὸν ἀγάπησε καὶ ποῦ δὲν ἐσκέφτηκε ποτὲ νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴ μνήμη τοῦ καὶ νὰ παρωδήσῃ τὴ διδασκαλία τοῦ γιὰ νὰ περάσῃ κι' αὐτὸς γιὰ σοφὸς μέσα στῶν μαρσεσώφων τὴν ἀγέλη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΗ ΓΑΤΚΕΙΑ

Ἀνέλαφρο παρίονο τοῦ Γκιώνη τὰ χράματα καὶ ἀπαλὸ ἀργοδέλασμα κάποιου χιονάστρου ἀρνιοῦ καὶ τῶν γλυκόλαλων πουλιῶν τάλαφραπουπουλιάσματα καὶ στέναγμα σιγαλινὸ τοῦ δόλιου ἐργατικοῦ,

Τῶν πολυμῶρων μας ἀνθῶν τὰ γλυνοξεψυχίσματα, κάποιων κυμάτων βόγγημα μετ' τὴν ἀκρογιαλιά, μετ' ὑπνῆσαν πουρνὸ πουρνό, στῆς πουλίας τὰ φεγγίσματα σὲ μιὰν ζωὴν ὑπέρκαλην, ἀφάνταστῃ, γλυκεῖα.

Πειραιεύς

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Πατέρας (κλαίοντας). Μοῦ εἶπες πὼς θὰ μοῦ γιαιτρέψῃς τὸ παιδί μου μετ' τὸ γιαιτρικόν σου. . . καὶ τὸ παιδί μου πέθανε.

Γιατρός. Ναί, ἀλλὰ ἂν ἀκολουθοῦσε τίς ὁδηγίες μου.

Πατέρας. Ἀκολουθῆσε τίς ὁδηγίες σου. . . ἐπαιρνε τὸ γιαιτρικόν σου ἕνα χρόνον.

Γιατρός. Μὰ ἴσα ἴσα ἐγὼ τοῦ εἶπα νὰ τὸ παίρνει δυὸ χρόνια.

Ἡ καλὴ γυναῖκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιδ χειρότερα τὰ χαλάσματα, τόσο περισσότερο θὰ τὴ δαῖς προακαλλήμενη. Μὰ κι' ἡ κακὴ γυναῖκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιδ πολὺ τὴ δαῖς προτκολλημένη, τόσο χειρότερα τὰ χαλάσματα.

Πατέρας (σὲ ξενοδοχεῖο). Θὰ σὲ ρωτήσω ἕνα πρᾶμο, Γιάνκο, καὶ νὰ μοῦ πεῖς τὴν ἀλήθεια. Ὅταν εἰσυνα στὸ Μόναχο, ἀκούω, ἄρχισες καὶ σὺ νὰ πίνεις μπίρες καὶ τέτια. Πές το, δὲν πρέπει νὰ μοῦ κρύψεις τίποτα.

Γιός. Μὰ βλέπεις, πατέρα, ὅλοι ἐπιναν. . . ἐπιναν κι' ἐγὼ καμμιὰ φορὰ. . . τί ἤθελες νὰ κάνω. . . ἀδύνατο. . . Πατέρας. Παιδί, φέρε μας δυὸ μπίρες.

Βουλευτής. Θὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ νὰ σοῦ βρῶ κάποια δουλειά.

Ψηφοφόρος. Δουλειά; τί δουλειά; Ἐγὼ δὲ θέλω δουλειά. Θέλω νὰ μὲ βάλεις σὲ καμιά θέση σὲ κανένα Ὑπουργεῖο.

Τί εἶναι ἀπὸ τὸ καλὸ ἔθλημα ποῦ μᾶς καλεῖται ἕνα πουλάκι ἀπὸ τὸ Βερολίνο; Κάποιος, λέει, καθηγητὴς τῆς γνωσθαλγείας ἔστειλε ὑπόμνημα στὴν ἐκεῖ Ἀκαδημία ἐπικριτικὸ τοῦ βιβλίου τοῦ Κρουμπάχερ, κι' ἡ Ἀκαδημία, λέει, τὸ ἀπόρριψε—δίχως ἄλλο ὡς ἄξιστα κι' ὑστερικὰ συνταγμένο; Ἴσως μᾶς κάνει τὴ χάρη ὁ κ. Χατζιδάκις νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ἂν ξέρει τίποτα.

— Τί φωτογράφετ' εἶναι αὐτὴ! λέει ὁ κ. Γρίνης τοῦ φωτογράφου. Δὲ μοῦ μοιάζει, μὰ διόλου!

— Τὸ ξέρω, λέει ὁ φωτογράφος. Ἐπίτηδες τὴν ἔκαμα ἔτσι, εἰδεμὴ δὲ θὰ τὴ δεχόσουν.

Ὁ κ. Παραλῆς στὸν καινούριο τοῦ ὑπνέτη.

— Πρέπει νὰ ξέρεις πὼς ἐγὼ εἶμαι δυσκόλος ἄνθρωπος κάποτε καὶ θυμῶνω κιόλας.

— Αὐτὸ δὲν πειράζει, ἀφέντη, τὸ ἴδιο κι' ἐγώ.

Ὁ Γιατρός, σὲ δημόσιο ὑπάλλῃλο.

— Καὶ τί ἔχεις;

— Ἀϋπνία, γιαιτρέ.

— Τί ὥρα πλαγιάζεις;

— Μὰ δὲν ἐνοῶ τὴ νύχτα· ἐννοῶ τὴν ἡμέρα στὸ γραφεῖο.

— Ἀκούω, λέει ὁ κ. Τραγωδόπουλος, πὼς ἐκεῖ ποῦ παρᾶσταινες τίς προᾶλλες πῆρε φωτιά τὸ θέατρό σου.

— Ναί ἀπαντᾷ ὁ κ. Κωμικόπουλος, κ' ἕνα πρᾶμα μονάχα μᾶς γλύτωσε ἀπὸ φοβερὸ πανικό.

— Τί πρᾶμα;

— Δὲν εἴχαμε ἀρκετοὺς μετ' τὸ θέατρο.

Ἐνας μηχανουργὸς ποῦ ἔπαιζε τίς βραδιὲς μπάσα βιόλα γιὰ νὰ περνᾷ τὴν ὥρα τοῦ, τοῦ κατέθηκε νὰ στείλῃ μιὰ ὁ ἴδιος. Ὑστερ' ἀπὸ βδομάδες νυχτερινὴ δουλειά, τὸ κατάρρε. Φωνάζει τὴ γυναῖκα τοῦ, καὶ τῆς λέει: Εἶχα δὲν εἶχα τὸ σκάρωσα· νὰ το!

— Μπράβο σου! τοῦ λέει ἡ γυναῖκα. Δὲ δούλεψες τοῦ χάκου τόσον καιρό.

— Δούλεψα νύχτες καὶ νύχτες, ναί, μὰ...

Κ' ἐκεῖ ποῦ κράταγε τῶρα, καὶ τὸ σάλεψε μιὰ ἀπ' ἐδῶ, μιὰ ἀπ' ἐκεῖ.

— Φτοῦ, νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! φωνάζει. Εἴχασα τὸ καφκὶ μετ' τὴν κόλλα μέσα.

— Ἀκούς ἐκεῖ ποῖος τῶλεγε, πὼς ὁ γέρος ὁ Πλουτόπουλος θ' ἀπόβνησκε τρελλός!

— Κανέναν· ὥστόσο οἱ συγγενῆδες τοῦ διάβασαν τὴ διαθήκη τοῦ.

— Σὰς βεβαιώνω, κυρία, δὲ θὰ ζητοῦσα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα ἂν μπορούσα νὰ βγάλω τὸ ψωμί μου μετ' τὴν τέχνη μου.

— Ὁ καημένος! λέει ἡ κυρία δίνοντάς τοῦ μιὰ δεκάρα. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ τέχνη σου;

— Πιλότος ἀεροστατών, κυρία.

— Κι' ὁ καημένος ὁ Κούτρας ἄρχισε, λέει, νὰ γράφῃ στίχους!

— Ναί, ἀπὸ τότες ποῦ τοῦ πέφτουνε τὰ μαλλιά. Ἀκουσε πὼς παιητὴς καὶ μακρὴνὰ μαλλιά πάνε μαζί.

— Ἀπ' ὅλες τίς τέχνες, φωνάζει μιὰ μέρα ὁ Μαστρο-Γιάννης, ἡ φιλολογία θαρρῶ πὼς εἶν' ἡ πιδ εὐκολώτερη.

— Εὐκολώτερη;

— Μὰ θαρρεῖς δὲν τοὺς εἶδα; Καθίζουμε στὴν καρέ-γλα, παίρνουμε μιὰ πέννα, φρρρ...κ' ἔγινε ἡ δουλειά.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ